

ՎԼԱՍ ԿԱՌՆԻԱՑԻ

ԿԱՍ

ՎԱՏԱՆՈՒՆ ՍՊԱՆՈՂ ՄԱՆԿԱՆՑ

(ՏԻՆ ԶԻՐ. ԽՁ. ԷԼ 373)

Վեճեռնական պատմական վիպ վեշտաւաներորդ դարուն:

ԳԼՈՒԽ ԶՈՐՐՈՐԳ

Աղբատի մը սիրուն և հարուստի մը սիրուն



ԻՅՏՈՐԻՆԷ յետ երկու ամիս ախտակրեալ ձեւաւ 'ի հիւանդանոցին' ըստ բաւականին կողքուրեալ առողջութեամբ միկնեցաւ անտի, բայց առանց որ և ինչ միջոցի՝ որով կարենար գէթ իւր կենաց ամենակարեւոր պիտոյքը մատակարարել, ուստի զուրկ ամէն բանէ, և տկարացած՝ աշխատելու անկարող, ստիպուեցաւ բնակարան մը մուրալու՝ որպէս զի կարենար գիշերօթելու տեղ մի ունենալ: Այս թշուառ վիճակին մէջ օգնութիւն և բնակարան տուին իրեն՝ իւր բարի գրացուհիներն, խորհուրդ տալով միանգամայն որ գիւմէ իւր մօրեղբոր և ջանայ շարժել նորա քարատիրոս գութը, իւր աղքատ և ախտակիր թոռը քաղցէ և ջրած մեռնելու վտանգէն ազատելու համար:

Համոզուեցաւ Վիկտորինէ. — Ե գիտեալով որ իւր մօրեղբայրն հիւանդ անկողնոյ մէջ կը գտնուէր, յաւով մը՝ որ զինքը կամաց կամաց 'ի գերեզման պիտի տանէր. — գնաց սուրբ քահանայի մը աղաչելու որ յանձն առնու 'երթալ միջնորդել իրեն համար, 'ի գութ շարժելով մօրեղբայրը իւր ամենաթշուառ վիճակին վրայ, որ և ինչ օգնութիւն մը շնորհէր իրեն:

Թէպէտ և ձէլթրուա — այն եօթանասնամեայ ժանտ ծերոյն տանը հոգաբարձու կինն — իրեն յատուկ շահուց նպատակաւ՝ ամէն շինքն թափեց որ 'ի գործ չգրուի այն օգնութիւնն, զոր կը խնդրէր սուրբ քահանային 'ի շնորհս Վիկտորինէի՝ յանուն մարգարտութեան և արդարութեան, սրտաշարժ խօսքերով նկարագրելով հիւանդին իւր քեռորդուլոյն ստուգիւ ամենաթշուառ վիճակը, սակայն ծերն (գուցէ կենաց մեջ այն առաջին անգամ) գիտայ զգացումն ունեցաւ ուրիշ թշուառութեան վրայ, այն ահաւոր կերպով նկարագրուած պատկերին առջև, ուստի և ձէլթրուաւ ծածուկ՝ շնորհեց իւր քեռորդուլոյն իրեն ունեցած տուններէն մին՝ հանդերձ կահկարասեօք՝ բնակութեան համար, մինչև իւր մահը, կապելով նաև ամսական ամենափոքրիկ թուլակ մը նոյն պայմանաւ, զոր պիտի ընդունէր նա յորդեալ ժամանակին իւր հաճախակալին ձեռամբ:

Երբ իմացաւ ներգամբան ձէլթրուա որ ծերն՝ քահանային յորդորանաց զինանքով տեղի տուաւ, բորբոքեցաւ բարկութեամբ, և այն օրէն սկսեալ մահացու ատելու թիւն երգուընցաւ Վիկտորինէի դէմ: Լաւ գիտէր ձէլթրուա որ ծերն առանց կտակ մը յօրինելու մեռնելով՝ նորա ամէն ստացուածքն պիտի անցնէին իւր քեռորդուլոյն Վիկտորինէի, որ էր օրինաւոր միակ ժառանգէն, որովհետև վաշխաւուռն ուրիշ մըր՝ ձաւոր աղագականներ չունէր, ուստի այն ներգամբան կինն կարողացաւ այնպէս շար-

տարուծեամբ խաբարել զաղայացեալ ծերը, (յիշեցընելով նմա տեսակ տեսակ խոստումներ՝ զորս ծերն ըրած էր իրեն այնպիսի վայրկեանի մը մէջ, յորում կնոջ մը աւելը գրաւելու համար՝ նոյն իսկ վաշխառուի մը սիրտն առատութեամբ կ'ընդարձակէ — գէ՛ծ խոստումներով — և յիշեցընելով նմա՝ որ իրենց երեքմէն ունեցած ընտա-
նութեան պտուղ՝ մանուկ մը կար, զոր ծերն իրեն արեւան սերունդ համարելով՝ մահկալարժոցի մը խնամոց յանձնած էր և կը դարմանէր,) որ վերջապէս կրցաւ յաջողիկ կտակի մը իրաւունքը պահանջել 'ի շնորհս իւր որդւոյն և յօգուտ իրեն. և այսպիսի կտակ մը ծերուն հաճութեամբ շուտով նստարի մը ձեռքով կնքուեցաւ, յորում կը հրատարակէր իւր որդին կարծուածը՝ ընդհանուր ժառանգ իւր ամէն շարժուն և անշարժ ստացուածոց, և զմայրը կը վճռէր վայելող այն ստացուածոց եկամտից և խնամակալ ժառանգին, եթէ այս վերջինս իւր օրինաւոր ասրիքն լրացուցած չլինէր՝ իւր մահուան ժամանակ:

Կարելի բան չէ նկարագրել թէ ինչ ուրախութիւն զգաց ձէլթորուտ՝ երբ վաշխառուէն ստորագրուեցաւ այսպիսի ամօթալի կտակ մը, որով անժառանգ թողլով օրինաւոր քեռորդի մը, որ վերին աստիճանի թշուառութեան մէջ կը գտնուէր, կը հրատապընէր որ և իցէ պոռնըկսրդի մը և ընչաքաղց օտար կին մը: Այսպիսի ուրախութիւն մը 'ի ծայր լքութեան հասաւ, երբ քառասուն հիւանդին վիճակը այնպիսի կէտի հասաւ՝ որ նշան էր նորա անդարի կենաց վերջնալուծն մերձաւորութեան: Բայց ինչպէս նորա սիրտն որձաքարէն այսպէս նաև հոգին պղծէ շինուած կ'երևէր. վասն զի սպառնացող վտանգն սակաւատեւ եղաւ, և նա յաղթեց իւր հիւանդութեան:

Բայց ձէլթորուտ այնուհետև ձեռքը ունեցած զէնքով աներկիւղ և մանաւանդ հիւանդին վրայ ստացած աղքեցութեամբ յանդգնաբար քաղցրեւոտած, ամէն անգամ որ Արկատորինէ կը ներկայանար մօրեղբօր վրայդ տեղեկութիւն խնդրելու և փափօք կը յայտնէր տեսակցելու նորա հետ՝ իւր երախտագէտ շնորհակալութիւնն յայտնելու համար, նա զինքը հտ կը գարձընէր ծառայից ձեռքով, որոց խոտիւ պատուիրած էր չթողուլ Արկատորինէի ներկայանալ իւր մօրեղբօր օր և իցէ պատճառաւ ալ որ գալու լինէր, վախելով որ չլինի թէ երկու աղքականաց տեսակցութիւն մը պատճառ լինի յետս կոչելու ծերուն իւր կտակը, զոր այնքան խաբէութեամբ ձեռք բերեր էր ձէլթորուտ:

Իրաց վիճակն այսպիսի գրից մէջ էր, և քանի մը ամիս անցեր էր նախընթաց զխոյն մէջ պատճած գէպքերնէս, երբ օր մը՝ մինչդեռ Արկատորինէ — որ մօրեղբօրը կապած փոքրիկ թռչակով կարօղ չէր իւր ամէն կարեւոր պետոյքը շարել — աշխատելու հետ էր խեղճուկ տնակին մէջ, զոր ըստ իւր բացատրութեան՝ աղքատակներն մեծասիրտ առատաձեռնութենէն ընդունէր էր, և միտաբան զգեստի մը կարը մեծ ջանքով շնորհներու վրայ էր (որովհետև այն աշխատութեան վարձքով քանի մը պարսքեր պիտի վճարէր թէ՛ բանջարավաճառին և թէ՛ հացավաճառին, որոց պայմանեալ ժամանակին չէր կրցած վճարել՝ աշխատութենէն զուրկ մնալուն պատճառաւ) յանկարծ իւր գուռը դարձուեցաւ, և Շնորհօք Աստուծոյ հնչող ձայն մը գուրսէն լսուեցաւ, ըստ սովորութեան ժամանակին, որով գռնէ մը ներս մտնելու հրաման կը խնդրուէր:

— Հրամայեք, հրամայեք, Սիլվեստրա, տիկին, պատասխանեց Արկատորինէ, որ եկողին ձայնէն զհէրը շանցաւ:

Եւ յիրաւի կենդանոր պատաւին տարօրինակ գեղջը դրան չեմք վրայ տեսնուէ
ցաւ:

— Աստուած հեաք լինի, Վիկտորինէ, ըսաւ պատաւն առաջ գալով: Զգեստս
լնցընելով վրայ ես. չլմարեմ ըսեմ ես ալ այդ պատաճառաւ հոս եկայ:

— Խնդրեմ նստեցէք, տիկին. քանի մը կոճոկներ և երիզներ կը մնան լնցընելու
համար. այսօր զայն ձեզի կը բերեմ:

— Նայէ որ լաւ լինի, վրաս աղէկ յարմարի. որովհետեւ եթէ գոչ լինիմ՝ նոր
յանձնարարութիւններ պիտի տամ քեզի:

— Նայեցէք, տիկին, ինչպէս բարեմէ է, ըսաւ Վիկտորինէ, ցուցընելով զգեստը.
բայց թէ որ այսչափ քիչ ժամանակի մէջ կարը լնցընելուս վրայ զարմանաք, գիտե-
ցէք, տիկին, որ կարողութիւնն ստիպեց զիս. վասն զի անկեղծօրէն կ'ըսեմ ձեզի որ
եթէ զայն այսօր լնցուցած չլինէի, պիտի ստիպուէի յաւիտայս ծով պահել:

— Շատ կը ցաւիմ այդպիսի վշտերդ լսելով. քեզի նման կտրիճ և պատառաւոր
ազգիկ մը...

— Էհ, տիկին, պատառաւոր լինելն շատ մեծ արժէք չունի. և մեր ժամանակը
գժտախառաք պատառաւոր անձինք մանաւանդ անբախտ են, աւելցուց Վիկտորինէ:

— Բայց դուն մօրեղբայր մը չունիս. ինծի ըսին սր նա շատ հարուստ է. քեզի
ամենին օգնութիւն չ'ընենք:

— Շատ քիչ, տիկին. տուաւ նա ինձ այս անակ՝ մինչև իւր մահը բնակելու իրա-
ւամբք: Կը շնորհէ ինձ ոտն ամսական փոքրիկ թողակ մը, որ իմ կարողութիւններս
լնցընելու չի բաւեր. ուստի պէտք է կեսինքս պահելու համար առաւօտէ մինչև
իրիկուն աշխատիմ:

— Ուրեմն լաւ յոյս ունիս, ըսաւ պատաւն:

— Ինչ բանի վրայ, տիկին:

— Երբ մօրեղբայրդ մեռի՝ դու պիտի լինիս իրեն միակ ժառանգն, մանաւանդ
որ լատիս համեմատ՝ այրի է նա, առանց որդւոց է, և դուն մինակ նորա ժառանգն
ես:

— Այդպէս պէտք է որ լինէր. բայց ինծի համար քախտ ըսուած բանն չկայ,
աւելցուց Վիկտորինէ:

— Աջօք ընեմ առ ողորմածն Աստուած, և պիտի տեսնես օր բարի Տէրն իմ
ազաւանացս պիտի հաճի լսելու, ըսաւ Սիլվեստրա, աչքերը կեղծաւորութեամբ
յերկինս վերցընելով և ձեռքերը իրարու կցելով ազօթողի մը նման:

— Շնորհակալեմ, տիկին, պատասխանեց Վիկտորինէ, բայց կը վախեմ և վախե-
լուս ալ բաւական պատաճառներ ունիմ, որ մօրեղբայրս խաբխրուած է իւր տունը
հոգացող կնոջն, որ զիս մօրեղբորս անսակցութենէն հեռու բռնելուն հետեանք՝
խորհրդաւոր գաղանիք մը պահած պիտի ունենայ: Բայց Աստուած շարաք օրերը
աշխատողաց վաղաք չի տար, և թէ Ամեն հանգոյց սանտրին յետաւոր կ'երբայ, այն-
պէս չէ, տիկին:

— Յայտնի է, պատասխանեց Սիլվեստրա: — Ատկից զատ, այն կնկան աղուկ
համար ինչ կ'ըսես, հէ. անտանելի չի՝ թուիք քեզի:

— Դուք ալ ուրեմն կը ճանչէք շէլթրուտ տիկինն:

— Այո, շատ անգամ իրեն հետ մեկտեղ Եկեղեցւոյ մէջ գտնուելու եմ: և այն իւր
որդին, փոքրիկ սրիկայն, ազօթադիրքս պատառ պատառ ըրաւ, օր մօրէս մնացած

մէջ հատիկ յիշատակս էր, զոր իբր արագան անգիւղ կը պահէի. բայց դիտելի որ այն պոռնկորդին վրէժս պիտի առնեմ, ըստ պառաւն սպառնալից ձայնով:

— Պոռնկորդի՞ն է ձեզմբուտի զաւակն, գոչեց Վիկտորին զարմացած:

— Ձեռն գիտեր, կրկնեց պառաւն, որ ձեզմբուտ կարգուած չէ բնաւ. թէպէտ և ինքը կը քարոզէ թէ այրի մնացած կին մ'է: Բայց այդ իմ դիտնալու բանս չէ. այլ անկարելի է ժխտել որ ինքը անհանդուրժելի և յանդուգն մեծցուցեր է իւր այն որդին համարուած սրիկայն:

— Ո՛հ, ես իմս այդպէս պիտի չմեծցընեմ, ըստ պարզութեամբ Վիկտորինէ:

— Քոնկդ, շուտով վրայ բերաւ պառաւն, ձեռքընելով իբր թէ չի հասկընար թէ խեղճ մայրը իւր որդին դեռ կենդանի կը կարծէր:

— Այո, տիկին. չէիք գիտեր որ ես որդի մ'ունիմ:

— Ու, սիրելի Վիկտորինէ... թէ որ գիտցած լինէի... բայց ո՛ր է, կրնամ զինքը տեսնել: Տղաք շատ սիրելի են ինծի, շարունակեց պառաւն անխռով կեղծաւորութեամբ:

— Այո, կը ցուցընէի քեզ... բայց...

— Ի՞նչ, հիւանդ է:

— Յուսամ թէ ոչ... բայց ինքը, տիկին, Դարմանոցը կը գտնուէ, ըստ խեղճ մայրն կարմրեալով:

— Դարմանոցը, վրայ բերաւ բնական զարմանալու ձայնով մը Սելվեստրոս:

— Ի՛նչ կրնայի ընել, տիկին, հիւանդ էի, միջոց չունէի պահելու ոչ զինքը, ոչ զիս. ուստի հարկն ստիպեց զիս հեռացընելու ինծմէ այն հրեշտակիկը: Բայց քիչ ատենէն պիտի երթամ զինքն անտի հանելու. ահաւասիկ իրեն նշաններն, — ըստ Վիկտորինէ, հանելով անտուկէն ծրարիկ մը, և մեջը եղածը պառաւին ցուցընելով: որ փոքր ինչ այլայլեցաւ. — Կը տեսնէք, տիկին, արդյոք կէս միսալ մը, ոչ մը, երկիճի մը կէտն իմ նշանագրերով. ասոնց վրայ աւելցուր նաև այս թղթիկը, յորում նշանած եմ տղաս Դարմանոց յանձնած օրուան և ժաման թուականը: Կարգացէք, տիկին:

— Ետ լաւ, լաւ լաւ, ըստ պառաւն: Բայց կապած չառլու համար՝ Զառն ինքզինքը բռնել, և կարգաց. Յանձնեցի գաւազնի Դարմանոց, ի՛նչ 20 ապրիլի, գիշերուան երրորդ ժամուին:

Ի՛նչ կ'ըսէք, տիկին. նշաններն և ժամանակին թուականներն այնչափ յայտնի են՝ որ չուտով պիտի կարենամ տղաս ընգունել, այնպէս չէ՛, հարցուց Վիկտորինէ:

— Բայց պառաւը որ շատ կը փափաքէր խօսակցութեան նիւթոյն փոխուելը, որպէս զի իրեն ապգահպել՝ որ երթայով կ'աւելնար՝ զինքը չմտնէ, մէկէն վրայ բերաւ:

— Այո, անտարափոյս... չուտով քեզի պիտի յանձնուի... տե՛ր որդրմեա... Բայց, լաւ միտքս ինկաւ, քու մեռած էրիկդ չունէր եղբորորդի մը, որ թէ չեմ սխալըր պարտքերու համար բանտ գրուեցաւ:

— Ո՛հ, այո... խեղճ Պէրբո... կարտուութեան առէն երբեմն երբեմն՝ ըստ իւր կարողութեան՝ ինծի օգնած է: Ես սկիզբէն սիրտ մ'ունի, տիկին. և իւր պարտքերն յառաջ եկան մեծաւ մասամբ իմ առաջին հիւանդութեան ժամանակ զիս ինամելու համար ըսած ծախքերէն: Բայց այսօր և կամ վաղը պէտք է որ բանտէն ազատի, իւր վիճոյն պայմանաժամն լնացեր է: Կը ճանչէք զինքը, տիկին, աւելցուց Վիկտորինէ:

— Անաս երևակայել որ Պէրբոն՝ Ս. Երեմիայի թաղին նաւաժարաց խմբին գլխաւորն լինելով, ուստի և մեզի շատ մերձակայ, ամէն առաւօտ անհրաժեշտ կու գար իւր կոշածոթիւքայի բաժինը ճաշակելու:

— Այս կոշածոթիւքով տագերդ յատկապէս համաւաւալ պատրաստած կերակուրն է, այնպէս չէ՛, հարցուց Վիկտորինէ միամտաբար. ամբողջ Վենետիկ մէջ իբրեւ սքանչելի համեղաճաշակ բան մը կը հուշակուի:

— Եթէ կ'ուզես ճշմարիտն ըսեմ՝ իմ տագերս շինած սեփական յատկութիւն մը չունի, այլ կախումն ունի զայն լաւ կերպով պատրաստելէն, որով այլոց շինածէն աւելի լաւ կը յաջողի: Եւ ահա, և ոչ այլ ինչ, ըսաւ համարձակ կերպով պաւստան:

— Եթէ ներելի է հարցնել, արդեա՞ք ինչ բաներէ կը շինուի:

— Սովորական իրերէ. մսի միացորդ կտորներէ՛ կարոսի՛ հետ եփած, քանի մը տեսակ համեմունքէ, ճարպէ և... բայց մոիկ ըրէ, կարծես փողոցէն, չքեղ կը կանչեն, ըսաւ շուտով Սիլվեստրա, որ որոգայթէն ազատելու հնարք կը փնտռէր, փոխելով խօսակցութիւնը, որ գիպուածով գարձեալ նոյն խնդրոյն վրայ, ընկեր էր: Եւ յիշատի երազ երազ աղմկալից օռնոտայն մը սանդուղներուն վրայ լսուեցաւ, ու զուարթ և այրական ձայնի մը կանչելն:

— Գծրիսի տի Պարքո, ո՛հ, կանթեղ մը պէտք է այս հօրեղբօրս աղջիկը գտնելու համար:

— Պէրբո հօրեղբօրորդիս է, ըսաւ Վիկտորինէ արտորանք վեր ցատքելով և դուռը բանալով. Պէրբո, Պէրբո, հոս եմ, եկուր եկուր:

— Ու՛շ, վերջապէս զքեղ դառն յետ այնչափ փնտռելուս՝ ըսաւ գրան առի՞ւ երեւալով, բարձրահասակ անձ մը՝ արեւէն այրած գէմքով, ուրախ զուարթ լայն երեսով, որ կ'ընար անկեզծ սիրտ ունեցող և սիրելի քնաւորութեան տէր մարդ մը:

Այս անձն էր Պէրբո Ֆրամօ, քաճիկատա մականուամբ, Վիկտորինէի հօրեղբօրորդին, պարտապանաց արգելանէն ազատուած, որոյ վրայ քիչ առաջ երկու կանայք կը խօսէին:

Նաւաժարը հերոս մտնելով սենեկին մէջ և իւր սիրոյ նշանները հօրեղբօր զաւկին տոյ՞ց տալէն յետոյ, ըսաւ իր ծաղրածու լեզուով.

— Իրաւցընէ եկեր առաստաղն մը մէջ կը ընտելան. իսկ այդ անտանելի սանդուղն՝ կարծես Յակովբայ սանդուղը լինէր, այնչափ երկայն էր: — Ո՛հ, նայէ թէ ինչպէս ալ անկրթ եմ եղեր. հոս է Սիլվեստրա արիկին, իսկ ես և ոչ իսկ բարեւ մը տուի իրեն, ըսաւ Պէրբո անգրագաւանալով որ պառաւն հոն էր, և Վիկտորինէի աշխատութեան սեղանատախտակին քով անկիւն մը քաշուած կեցեր էր: — Ձեռքդ ինձի տուր, Սիլվեստրա արիկին, և ըսեքու. Վլաս տագերդ որ ինձի երկու բաժին կոշած ծէրքօ պատրաստէ, զորս ժամէ մը կու գամ Վիկտորինէի հետ միասին համտես ընելու:

— Շատ շատ ուրախ եմ, սիրելի Պէրբօ, սրտանց ուրախ եմ իրաւցընէ որ ազատութիւնդ գտար. գեռ քիչ մ'առաջ քու վրադ կը խօսէինք Վիկտորինէի հետ մեկ տեղ, ըսաւ պառաւն, իւր ձեռքին մէջ սեղմելով նաւաժարին ձեռքը:

Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ Հասած էր ժամանակն՝ որ ազատութիւնս պարգեւէին: Զորս ամիս զընտանին մէջ միացի, և այդ ժամանակն ինձ գար մ'երեւցաւ: Բաւական է. անցաւ նաև այս մրրկն, ըսաւ Պէրբօ, նստելով ամբողջով մը վրայ:

Դառնալով յետոյ առ Վիկտորինէ՝ հարցուց.

— Ինչպէս է առողջութիւնդ, հօրեղբորորդիս: Խեղճ՝ աղջիկ, չորցած ձկան պէս վատուածքեր ես: Գիտնաս՝ հագիւ թէ աղատութիւնս գտայ՝ առաջին գործս զքեզ փնտռեալ եղաւ. և այս դիտ այն դիտ հաղարուսէկ հարցումներով՝ վերապէս քու այս նոր բնակարանդ ինծի յայտնուեցաւ: Բայց վեր գալու համար հարկ է ճախարակներով բարձրանալ:

— Վերջէն ամէն բան քեզի պիտի պատմեմ, Պէքթո, ըսաւ Վիկտորինէ. պառաւին հասկըցնել ուղեւորով այս խօսքերով՝ թէ կը փափաքէր իւր հօրեղբորորդւոյն հետ առանձին մնալ:

Եւ յերաւի. Սելվեստար երեւոյ յատուկ իմաստովն հասկընալով երիտասարդ կնոջ խօսքերը, ոտք ելաւ ըսելով.

— Քանի որ հոս եմ, Վիկտորինէ, լաւ կը լինէր եթէ զգեստս հաշիւն ինծի տայիր, որովհետեւ պիտի երթամ ճիւղ: Թագերս քանի մը գործերուն և շտհուց ուշ գնելու:

✠ Թողուցէք, տիկին, երբ որ զգեստդ քերելու լինի՝ այն ատեն կը վճարէք:

— Լաւ է, ապրիւս. երբ որ ճաշելու գանք՝ Վիկտորինէ պիտի բերէ նաեւ՝ զգեստդ: Բայց մի մոռնաք, տիկին Սելվեստար, որ երբ հասնիմ սեղանը պատրաստ պէտք է գտնեմ, պատրաստ նաեւ գրանշէի կուսածոթերքո մը, որչափ ատեն է որ կուսածոթերքոյի կարօտ մնացեր եմ, ըսաւ նաւապարս:

— Պէտք եղածին պէս՝ կը ծառայենք քեզի, տիրելի Պէքթո, պատասխանեց Սելվեստար. և յետոյ քսակէն քանի մը արծաթի դրամներ հանելով՝ Վիկտորինէի տուաւ ըսելով:

— Ընդունէ զստոք իբրեւ 'ի հաշիւ. երբոր ճաշելու գաս՝ բեր նաեւ զգեստս. վրաս կը փորձեմ, և մնացածը կը վճարեմ: — Առ այժմ մնայք բարով, բարեկամք:

— Ընդունէ մեր յարգանքն, Սելվեստար տիկին, պատասխանեց Պէքթո:

— Խնդրեմ, զգուշութեամբ նայեցէք, տիկին. սանդղակներն լաւ չեն, ըսաւ Վիկտորինէ ընկերելով պառաւին մինչև դուռը:

— Հիմա որ աղաւ ձայնիք, խօսինք ուրեմն մեր գործոց վրայ, ըսաւ նաւապարս, արմուկներով սեղանին վրայ կռթնելով: Նսխ և առաջ, լուր մ'ունիմ որդւոյդ վրա յոք:

— Ամենին բան չեմ լսած. մանաւանդ թէ կը սպասէի որ դուն բանտէն աղաւտիս, որպէս զի երթանք Դարմանոցէն զինքն հանէնք: Ո՛հ, կրնաս լաւ երեւակայել թէ ինչպէս կը փափաքեմ սեղմելու զինքը սրտիս վրայ, բայց, աւաղ, որ այս բանս գեաւատ պիտի ուշանայ, աւելցուց Վիկտորինէ, հառաչանք մ'արձակելով:

— Ինչ պատճառաւ, հարցուց Պէքթո, իւր հօրեղբորորդւոյն այն յանկարծական տխրութեան պատճառը չգիտեմ:

— Գիտնա՞ որ մօրեղբայրս այս ոտնեկիտ վայելքը շնորհեց ինձ, և մինչև իւր մօշը փոքրիկ թռչակ մը կապեց ինձ ամեն ամիս:

— Շատ լաւ. քնէ՛ կ'սուգես ըսել:

— Կ'ուզեմ ըսել որ շատ կը վախեմ որ այս բարիքս քիչ ատենէն իւր վերջն ունենայ. և այս պատճառաւ նախ քան զաղան Դարմանոցէն ընդունելա՝ սպասեցի որ դուն բանտէն աղաւտիս, որպէս զի դուք տղուս հետ միատեղ անտուն անտէր փողոցի մէջ ձգեամ:

— Որպէս զի ես իրեն հօր տեղ լինիմ. աւելցուց Պէքթո, Վիկտորինէի խօսքը կտրելով և շատ լաւ ըրիւր: Բայց գեաւ մօրեղբայրդ կենդանի է, ուստի պէտք չէ որ այդչափ

մամուռքով պաշարուես։ Եթէ այդ կէտին հասնինք՝ ինծի թող մտածել։ հիմա ես հոս եմ, և վաղը երթանք որդիդ ընդունելու։

— Գիտցիր ուրեմն որ երէկ իրիկուն մօրեղբայրս շատ ծանօթ հիւանդ էր, և իր ապրելուն վրայ իրաւացի տարակոյս կար։ որովհետեւ բժիշկն — այսպէս իմացուցին ինձ քանի մի կանայք — գրեթէ յոյս չունէր։

— Սիրելի հօրեղբորորդին, գժբախտութիւնը գեւ չհասած՝ զայն մի հրաւիրիր։ Եւ վերջը վերջը միթէ գուն չե՞ս իրեն բովանդակ ստացուածնոց միակ ժառանգն։ որուն կ'ուզես որ իւր ունեցածներուն ժառանգութեան իրաւունքը թողու։ Զինքը տես նելու գնացի՞ր երբեք։

— Մանուանդ թէ շատ անգամ գնացի։ բայց պատասխան ընդունեցայ թէ մեր եղբայրս զիս չէր կրնար ընդունիլ։ Բայց կարծեմ այսպիսի հրաման մը արուած լինի ծառայից այն տանտիկնէն՝ որ զինքը կը չոգայ։ և կարծեմ թէ այն կինն գլխուս դէշ խաղ մը կը խաղայ։

— Գլուխը կը թուցնեմ՝ եթէ իրաւցընէ այգպիսի բան մը կայ, այնչափ ստոյգ կ'ըսեմ՝ օրչափ ստոյգ է միարուած լինելը, ըսաւ նաւաժարն։ — Բայց նայէ որ քաւնի մը վայրկենէն կէս օր է։ զգեստն արգէն լմեցուցեր ես, ուստի շաշելու երթանք։ Որ և իցէ կերպով համարինք ալ որ մերեղբայրդ զքեզ չուզինայ շանչել, միշտ պատահաւ է քեզի համար քու քանիստս հօրեղբորորդիդ, յերաւի աղքատ... բայց ոսկեղէն սիրտ մ'ունի քեզի համար, որ աւելի արժեք ունի՝ քան թէ շատ մը հարուստ ներու գանձերն, որը անօթութեան մէջ հեծել և մեռնիլ կը թողուն իրենց ազգականները։ Քիչ մը եգիպտահաց և խեղճուկ անկողնիի մը երբեք քեզմէ պակաս պիտի չգտնես իմ քովս։ Վրաք մօ չալգ, երթանք Վլասի։ Կուշա փորով աւելի լաւ կը պատճառաբանուի։

— Ըսած եմ և կ'ըսեմ միշտ որ գուն խեղճ երկանս ճգգրիտ պատկերն եմ, իրեն նման սքանչելի սիրտ մը, կը կրես քրտիգ մէջ։

— Ո՛հ, Վիկտորինէ, միթէ աւելժրդ աեղ հօրեղբորորդիք էինք։

Այս խօսքիս Վիկտորինէ զգեստը կապոց մ'ընելով։ մտաւ իր հօրեղբորորդւոյն թէնը, և երկուքն 'ի միասին ուղղեցան գէպ 'ի Վլասի խանութը, ուր պատրաստ իրենց կը սպասէր յանձնարարեալ շաշիկն։

Շարունակելի։

